

2016

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

NACIONALINIS
EGZAMINŲ
CENTRAS

Vardas, Pavardė

_____

Klasė _____

Mokinio kodas

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

STANDARTIZUOTAS TESTAS

SOCIALINIAI MOKSLAI

8 KLASĖ

1

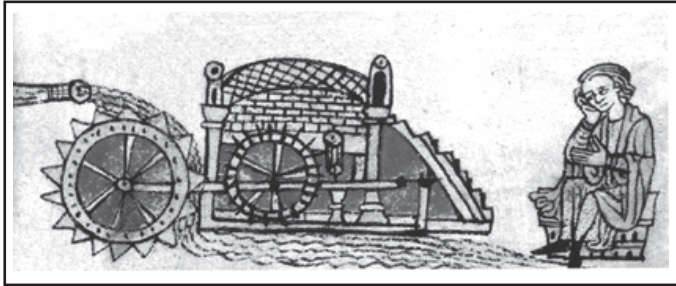
Remdamasis šaltiniais atlik užduotis.

A ŠALTINIS

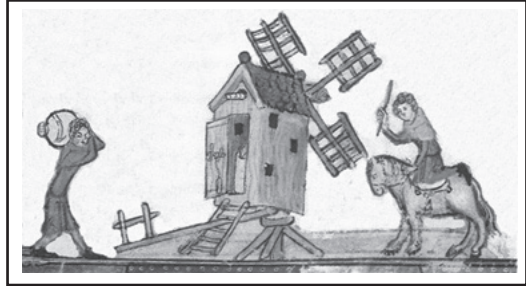
Viduramžiams buvo būdinga sparti technologinė pažanga. Nors gali atrodyti netikėta, bet, kaip teigia istorikas Žanas Gimpelas, „Viduramžiai buvo viena didžiųjų žmonijos išradimų epochų. Jie turėtų būti laikomi pirmąja Europos pramonės revoliucija.“

Pagal <http://www.viduramziueuropa.lt>.

B ŠALTINIS

C ŠALTINIS

D ŠALTINIS

XII a. Klervo vienuolyno dokumente rašoma: „Įeinant į abatiją [...] pirmoji srovė susiduria su malūnu, kur judėjimo chaose pirmiausia spaudžia javus po girnopusėmis, tada judina sietą, atskiriantį miltus nuo sėlenų. Tuomet ji pasiekia kitą pastatą. Čia srovė pripildo statines ir pasiduoda prie ugnies, kuri užkaitina vandenį [...]. Tačiau tai dar ne viskas. Prie malūno įsikūrę audėjai [...], o malūnas niekada neatsisako atlikti, ko paprašytas. Vienas po kito kyla ir krenta sunkūs grūstuvai, dideli mediniai audėjų plaktukai [...]. Kiek arklių būtų nusiplūkę, kiek žmonių būtų nuvarginę savas rankas, jei ši maloninga upė, kuriai mes visi skolingi už drabužius ir maistą, mums nedirbtų“.

Pagal <http://www.viduramziueuropa.lt>.

1.1 Remdamasis šaltiniais pagrįsk, kad viduramžiais buvo padaryta žmonijai svarbių išradimų.

_____

1.2 Kodėl A šaltinyje pateikiamas istoriko Ž. Gimpelo viduramžių vertinimas gali pasirodyti netikėtas?

_____

1.3 Nurodyk, kieno energiją naudoja B ir C šaltiniuose pavaizduoti įrenginiai.

_____

1.4 Kodėl šiandien naudojant atominę ir šiluminę energiją, tebėra svarbūs ir viduramžiais naudoti energijos šaltiniai?

_____

1.5 Kuo B šaltinį papildė D šaltinis?

_____

1.6 Kuo D šaltinyje aprašomas išradimas svarbus viduramžių visuomenei?

1.7 Patvirtink arba paneik teiginį, kad „ratas buvo išrastas viduramžiais“.

---

2 Išnagrinėk A ir B šaltinius ir atsakyk į klausimus.

A ŠALTINIS

Pirmasis Lietuvos Statutas, 1529 m., I skyrius, 7 str.

Neturi niekas už kitą kentėti, bet kiekvienas pats už save. Taip pat už bet kieno nusižengimą niekas kitas neturi būti baudžiamas ir nuteisiamas, tik tai tas, kuris kaltas. O būtent visados, laikantis krikščioniškosios teisės tvarkos, teisme neįkaltinus neturi būti baudžiamas, tai yra, nei žmona už savo vyro nusižengimą, nei tėvas už sūnaus nusižengimą, nei sūnus už tėvą ir taip pat nei joks giminaitis, nei tarnas už poną.

„Pirmasis Lietuvos Statutas (1529 m.)“, I. Valikonytė,
S. Lazutka, E. Gudavičius, Vaga, 2001 m.

B ŠALTINIS

Asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu. Draudžiama versti duoti parodymus prieš save, savo šeimos narius ar artimus giminaičius. Bausmė gali būti skiriama ar taikoma tik remiantis įstatymu.

Ištrauka iš 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijos, 31 str.

2.1 Kuri teisės norma sutampa A ir B šaltiniuose?

- (A) Asmuo yra nekaltas, kol jo kaltės nepripažįsta kiti asmenys.
- (B) Asmuo yra nekaltas, kol jo kaltė neįrodyta teisme.
- (C) Asmuo yra nekaltas, kol jo kaltės neįrodo kiti asmenys.
- (D) Asmuo yra nekaltas, kol pats nepripažįsta savo kaltės.

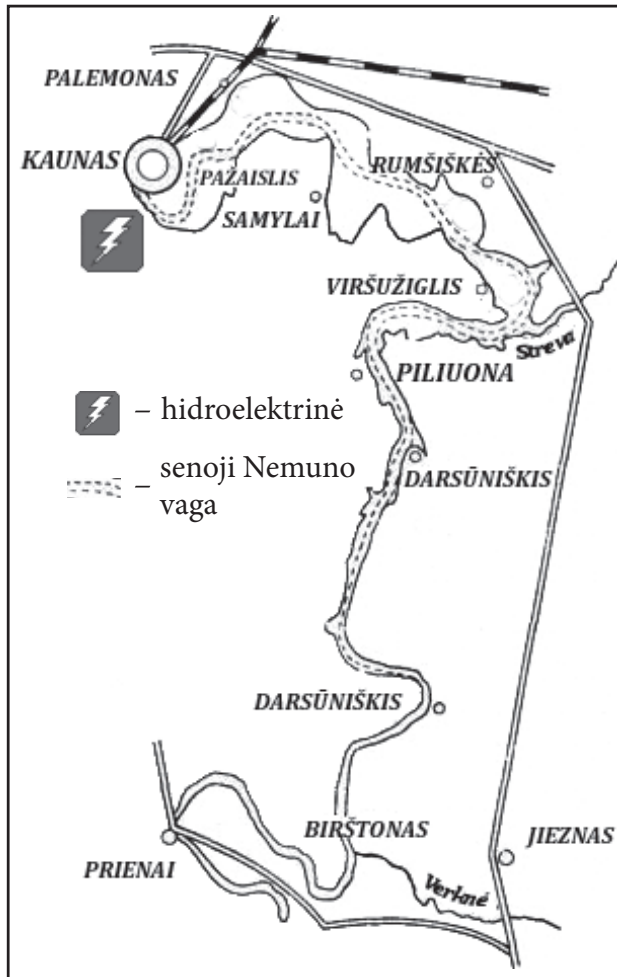
2.2 Kurios žmogaus teisės ir laisvės yra ginamos A ir B šaltiniuose?

- (A) Asmens laisvė ir lygybė.
- (B) Asmens tikėjimo laisvė.
- (C) Asmens sąžinės laisvė.
- (D) Asmens minties laisvė.

3

Remdamasis šaltiniais atlik užduotis.

A ŠALTINIS

B ŠALTINIS

1957 m., Nemuno slėnis

2012 m., Kauno marios

3.1 Išnagrinėk šaltinius ir nurodyk priežastį, lėmusią tokį kraštovaizdžio pasikeitimą (B šaltinis).

3.2 Įvardyk du neigiamus padarinius, kuriuos sukėlė Kauno marių suformavimas.

3.3 Įvardyk dvi Kauno marių panaudojimo žmogaus reikmėms galimybes.

●
□

●
□

●
□

4

Remdamasis šaltiniu atlik užduotis.

ŠALTINIS

4.1 Patvirtink arba paneik teiginį: „Europa ir Europos Sąjunga (ES) yra vienareikšmės sąvokos“.

_____, nes _____
 (Taip arba Ne)

4.2 Kokia ES šalių gyventojų galimybė pavaizduota karikatūroje?

_____

4.3 Į kurią valstybę atvyko karikatūroje pavaizduoti asmenys?

_____

4.4 Kelintais metais Lietuva įstojo į ES?

- (A) 1991 m.
- (B) 1998 m.
- (C) 2004 m.
- (D) 2010 m.

4.5 Įvardyk dvi ES valstybes, su kuriomis ribojasi Lietuva.

_____
 _____

5 Remdamasis šaltiniu atlik užduotis.

ŠALTINIS

Nors dvarininkų protėviai buvo daugiausia vietinės kilmės, lietuviai, bet jų ainiai vėliau, po Liublino unijos (1579 m.), nusprendė, kad geriau būti lenkais, todėl atsižadėjo savo tautos ir kalbos. Lietuvos dvarininkai niekino, žemino tuos, kurie jiems dirbo ir krovė turtus, ne vien todėl, kad priklausė žemesniajam luomui, bet ir todėl, kad jie laikėsi lietuviškų papročių ir tradicijų, lietuviškai kalbėjo.

Pagal Jono Rudoko „Baudžiava Lietuvoje – sąlygos, žlugimas, pamokos“, Kultūros barai, Nr. 3.

5.1 Pateik įrodymą, kad šaltinyje kalbama apie socialinę diskriminaciją.

_____

5.2 Apie kokią dar diskriminaciją kalbama šaltinyje?

- (A) Religinių įsitikinimų
- (B) Politinių įsitikinimų
- (C) Rasinių skirtumų
- (D) Tautinių skirtumų

6 Lukas apsilankė Londono muziejuje. Giminaičiai pasiūlė jam atlikti kelias istorijos užduotis. Padėk Lukui jas atlikti.

6.1 Kurio istorijos laikotarpio teritorijos pavaizduotos šaltinyje?

- (A) Senovės
- (B) Viduramžių
- (C) Naujųjų laikų
- (D) Naujausiųjų laikų

ŠALTINIS

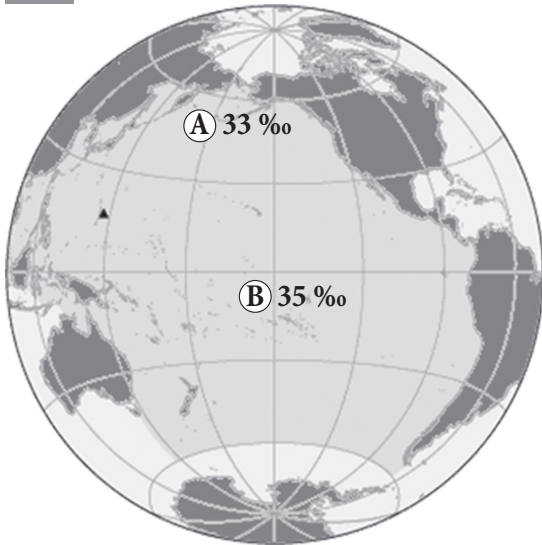

6.2 Įvardyk valstybę, kurios teritorija pažymėta šaltinyje.

_____

7 Išnagrinėk žemėlapi ir atlik užduotis.

7.1 Įvardyk vandenyną, kuris pateiktame žemėlapyje užima didžiausią plotą.

_____

7.2 Kurioje eilutėje visų išvardytų valstybių krantus skalauja žemėlapyje pavaizduotas vandenynas?

- (A) Japonija, Filipinai, Indonezija
- (B) Rusija, Australija, Egiptas
- (C) Kanada, Turkija, Kinija
- (D) Tailandas, Saudo Arabija, Čilė

7.3 Kodėl A vietovėje vandenyno vandens druskingumas paviršiuje mažesnis negu B vietovėje?

_____
_____

8 A ir B šaltiniuose parodyti įamžinti mūsų valstybei daug nusipelnę Lietuvos valdovai.

A ŠALTINIS. Paminklas Lietuvos valdovui Vytautui Didžiajam

B ŠALTINIS Paminklas kunigaikščiui Gediminui Vilniuje

8.1 Parašyk po vieną A ir B šaltiniuose pavaizduotų valdovų nuopelną Lietuvai.

A šaltinis _____

B šaltinis _____

8.2 Parašyk, koks valstybės valdymo bruožas buvo būdingas abiem valdovams.

_____

9 Remdamasis šaltiniu atlik užduotis.

ŠALTINIS

Vokietijoje dar X šimtmečiuose 81 procentą miškų sudarė lapuočiai (32 procentai ąžuolų, 36 procentai raudonųjų bukų). Europos miškai į šiaurę nuo Alpių labiausiai nukentėjo 1150–1170 ir 1220–1230 metais. Šiaurės vakarų Europos piniginis ūkis įtraukė mišką į apyvartą, ir tai sukėlė medienos kainų kilimą.

„Europos mentaliteto istorija“, Aidai, 1998.

9.1 Įvardyk istorinį laikotarpį, kuris aprašomas šaltinyje pateiktoje ištraukoje. Argumentuok savo atsakymą.

_____, nes _____

_____

9.2 Kuris šaltinyje minimas medis senovės Lietuvoje buvo laikomas šventu?

_____

9.3 Kaip vadiname tikėjimą, kurį išpažįstantys žmonės garbina gamtą?

_____

9.4 Kodėl kilo medienos kainos ir kaip nuo to galėjo nukentėti miškai?

_____

_____

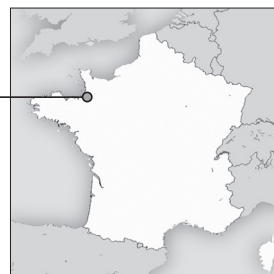
_____

9.5 Žymus okeonografas, keliautojas, tyrinėtojas Ž. Y. Kusto yra pasakęs: „Anksčiau gamta baugino žmogų, o dabar žmogus baugina gamtą.“ Paašškink, ką jis tuo norėjo pasakyti.

_____

_____

10 Mont San Mišelis yra didžiulis benediktinų vienuolynas Prancūzijoje. Viduramžiais tai buvo svarbus mokslo centras. Kalnas, ant kurio įsikūręs šis vienuolynas, nutolęs apie 1 km nuo Prancūzijos krantų. Per potvynį jį iš visų pusių apsupa vandenynas.

10.1 Kuriam Europos regionui priklauso Prancūzija?

- (A) Šiaurės
- (B) Pietų
- (C) Vakarų
- (D) Rytų

●

10.2 Įvardyk gamtinį reiškinį, dėl kurio susiekimas su šiuo vienuolynu yra sudėtingas. Nurodyk vieną priežastį, dėl ko susidaro šis reiškinys?

Reiškinys _____

Priežastis _____

● ●

10.3 Koku tikslu viduramžiais pilys ir vienuolynai būdavo statomi tokiose vietose?

_____

●

10.4 Pateik vieną argumentą, kodėl viduramžių vienuolynai buvo svarbūs mokslo centrai.

_____

●

11 Remdamasis šaltiniu atlik užduotis.

ŠALTINIS

Karolingų laikotarpiu (VIII–X a.) įvyksta kelios svarbios permainos ir darbo, ir šventės srityse. Reguliariai švenčiama šventa diena, sekmadienis: tai pertrauka savaitės darbo ritme, leidžianti dirbančiajam ir pasisemti jėgų būsimiems darbams, ir pašlovinti Dievą jam aukojamu laisvalaikiu. Įsakymą sekmadieniais ilsėtis stengiasi įgyvendinti įvairiais nurodymais ne tik Bažnyčia, bet ir karalius.

Pagal „Europos mentaliteto istoriją“, Aidai, 1998.

11.1 Tekste minimi karolingai. Paaiškink, kas tai yra.

Karolingai – tai _____

●

11.2 Tekste aprašomos „permainos ir darbo, ir šventės srityse“. Žmonių gerovei palankios permainos taip pat tuo laikotarpiu vyko ir kitose gyvenimo srityse. Istorikai šį laikotarpį pavadino Karolingų renesansu. Paaiškink šią sąvoką.

Karolingų renesansas – tai _____

●

11.3 Kodėl Bažnyčia ir karalius siekė įsakymais įgyvendinti nurodymą sekmadieniais ilsėtis?

Bažnyčia: _____

Karalius: _____

●

12

Remdamasis lentelėje pateikiama informacija apie Šiaurės Europos regioną atlik užduotis.

Šalis	Plotas, km ²	Gyventojų skaičius, mln.	Gyventojų tankumas, žm./km ²	Gyvenimo trukmė, metai
Danija	43 094	5,6	129	79
Islandija	103 000	0,3	2,9	80
Norvegija	324 802	5,1	15,7	81
Suomija	338 145	5,5	X	81
Švedija	450 295	9,7	21,5	81

12.1 Įvardyk didžiausią pagal plotą Šiaurės Europos regiono valstybę.

_____

•

12.2 Apskaičiuok, koks Suomijos gyventojų tankumas?

- Ⓐ 3,5
- Ⓑ 16,3
- Ⓒ 24,3
- Ⓓ 112,2

•

12.3 Lentelėje pateikta vidutinė gyvenimo trukmė Šiaurės Europos regiono šalyse. Yra žinoma, kad daugelyje šalių moterų gyvenimo trukmė ilgesnė negu vyrų. Kokia galėtų būti moterų vidutinė gyvenimo trukmė Danijoje?

_____

•

12.4 Kodėl moterų vidutinė gyvenimo trukmė ilgesnė negu vyrų?

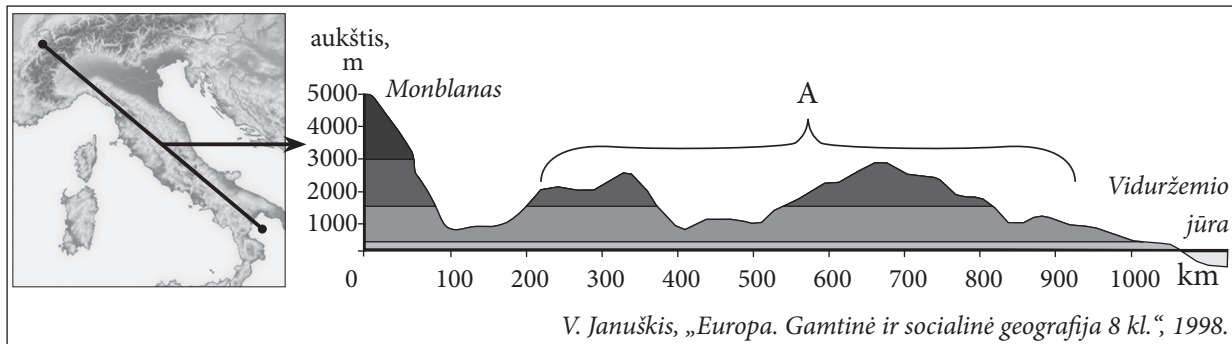
_____
_____

•

13

Remdamasis šaltiniu atlik užduotis.

ŠALTINIS. Italijos paviršiaus profilis.

13.1 Kurie kalnai pažymėti A raide?

- (A) Alpės
- (B) Apeninai
- (C) Karpatai
- (D) Pirėnai

•

13.2 Kuria pasaulio kryptimi pavaizduotas Italijos paviršiaus profilis?

- (A) Iš ŠV į PR
- (B) Iš PR į ŠR
- (C) Iš ŠR į PV
- (D) Iš PV į ŠV

•

SM

8